NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
S-sak 72/06

07.11.2006 EL
Arkiv: 2006/12546

N O T A T

Til: Styret
Fra: Rektor
Om: Retningslinjer for videre utvikling av studieprogramporteføljen ved NTNU og tiltak som følge av bevilgningsreduksjon i forslag til Statsbudsjett for 2007.

Tilråding:

1. I videreutvikling av sine studieprogramporteføljer og utdanningsvirksomhet de kommende årene skal fakultetene legge følgende retningslinjer til grunn:

   a**) Kriterier og vurderinger for videreutvikling av eksisterende portefølje:**

   - Områder som er faglig sterke og har god rekruttering, skal prioriteres.
   - Dersom fakultetet har små fagområder (for eksempel bergverksdrift og fonetikk) som inngår i en nasjonal institusjonsfordeling, må fakultetene og NTNU sikre at fakultetets oppgave i de nasjonale forpliktelsene blir ivaretatt. Denne oppgaven kan eventuelt utøves i samarbeid med andre universitet.
   - Fakultetene må gå kritisk igjennom sin emneportefølje med henblikk på å slå sammen eventuelle dublerte og/eller overlappende emner, uavhengig av om de er på eget eller et annet fakultet.
   - Fakultetene må kritisk vurdere økonomien innenfor sine studieprogram/emner og vurdere eventuell nedleggelse av program/emner med få studenter.
   - Alle studieprogram skal evalueres og følges opp i sykluser på 5 - 10 år, med fokus på kriterier knyttet til for eksempel kvalitetssikring og -oppfølging via KVASS, studenttil-fredshet, rekruttering, arbeidstakertilfredshet og økonomisk bærekraft.
   - Fakultetene må vurdere balansen mellom studieprogram på bachelor- og masternivå og mellom årskurs og bachelorprogram.

   b) Kriterier for etablering/utvikling av nye studieprogram:

   - Nye studieprogram skal ha forankring i NTNUs strategiske plan.
   - Fakultetet må kunne vise til at nye programforslag gir NTNU et strategisk konkurransefortrinn, er nasjonalt/internasjonalt etterspurt, dekker et uttrykt samfunnsbehov eller at det svarer på en tydelig markedsetterspørsel.
   - Fakultetet skal spesielt fokusere på tverrfaglig og/eller tverrfakultært samarbeid, og på studieområder av regional, nasjonal eller internasjonal interesse.
   - Fakultetet skal ved opprettelse av et nytt program/emne vurdere i hvor stor grad behovet kan dekkes gjennom (justering av) eksisterende program eller emner ved eget fakultetet, eller om det kan etableres i forpliktende samarbeid med andre fakultet ved NTNU eller en annen institusjon gjennom felles grader eller felles studieprogram.

- Forslag om et nytt studieprogram eller et nytt emne må vanligvis vise til en tilsvarende reduksjon i utdanningsaktiviteten ved fakultetet, knyttet til basisbevilgningen på fakultetet.
- Fakultetet må dokumentere at det for nye emner eller studieprogram er tilstrekkelige ressurser til å gi den undervisningskvaliteten og det læringsmiljøet som er ønskelig.
- Dersom Styret ber et fakultet om å opprette et nytt studieprogram ut fra strategiske satsning, skal Styret sørge for at det programmet følges av ny basisbevilgning.

2. Alle fakultetene skal i løpet av våren 2007 gjennomgå sin emneportefølje og studieprogramportefølje for enten å legge ned eller å slå sammen emner og program som er dublerende eller i stor grad overlappende med andre emner eller program på eget eller andre fakultet. Med henvisning til studieforskriftens § 4, skal alle fakultetene i løpet av studieåret 2006/07 terminere studieretten på alle sine studenter som faller inn under den aktuelle bestemmelsen.
3. Styret vil i sitt møte 15. februar gjøre det endelige vedtaket om hva det faktiske opptakstallet for hvert enkelt studieprogram skal være i studieåret 2007/08. Rektor gis fullmakt til å gjøre de endelige justeringene i samarbeid med fakultetene.

Innledning

Etter møtet i NTNUs styre 31. august i år fikk fakultetene og de to forvaltningsutvalgene FUS og FUL i oppdrag å foreslå både opptakstall for kommende studieår og gi synspunkt på hvilke føringer de mener er viktige i videreutvikling av sin studieprogramportefølje. Brevet til fakultetene, FUL og FUS er vedlagt (vedlegg 1). Svarene fra dem og en tematisert oversikt over svarene er vedlagt.

NTNU er nå i en fase der årshjulet for samspillet Styret – rektoratet – utdanningsutvalget/forvaltningsutvalgene – fakultetene - fagmiljøene som skal forme NTNUs utdanningstilbud, er i ferd med å finne sin form. Når dette årshjulet neste år er på plass (jfr O-sak 4/06), får fakultetene et bedre utgangspunkt og mer tid til å forme sitt utdanningstilbud. Da vil Styret tidligere i høstsemesteret ha gjort et samlet vedtak om hvilke program som skal opprettes og eventuelt nedlegges – før fakultetene skal beregne sine opptakstall. Disse vedtakene er i år blitt spredt over flere styremøter. Brevet til fakultetene om neste års studieprogramportefølje ble sendt 8.september. Sjette oktober ble forslaget til Statsbudsjett for 2007 lagt fram. Det viste en reduksjon i basisbevilgningen til NTNU på 47,9 mill. I 2006 fikk NTNU et kutt på 20 mill. i basisbevilgning, og med en tilhørende reduksjon på 544 studieplasser. Til sammen har NTNU altså fått nesten 70 mill i kutt i basisbevilgningen, noe som gjør det nødvendig for Styret å drøfte hvordan den faglige aktiviteten skal reduseres. Det gjør at vi må utsette behandlingen av opptakstall til de ulike studieprogrammene for studieåret 2007/2008. Vi vil imidlertid holde på den opprinnelige planen for utforming av NTNUs studieprogram, og legger derfor fram forslag til kriterier for videreutvikling av NTNUs studieprogramportefølje.

Del 1: Kriterier for videreutvikling av NTNUs studieprogramportefølje

Det er gitt flere innspill og føringer for de linjene NTNU skal videreutvikle sitt utdanningstilbud etter. Hovedføringen er NTNUs strategiplan. Målet for utdanning ved NTNU er beskrevet slik i strategien:

> NTNUs utdanning på grunn-, etter- og videreutdanningsnivå skal være relevant for samfunnet og kandidatene skal være etterspurt av arbeidslivet. Studiene skal foregå i et læringsmiljø med høy faglig og pedagogisk kvalitet, og være preget av kulturelt mangfold. NTNU skal fremme samspill på tvers av fag og forene teori og praksis. NTNU skal ha en internasjonal orientering og være ledende på teknologisk og naturvitenskapelig utdanning. Master- og doktorgradsnivå skal prioriteres.

Da *NTNUs styre* behandlet første steg i denne saken i augustmøtet i år, kom det gjennom debatten fram en del innspill som ble gjort synlig i brevet til fakultetene 8. september. De kan sammenfattes slik:

- Samfunnsrelevans skal forstås i en vid forstand, ved at utdanningene ved NTNU skal gi våre kandidater en robust kompetanse som kvalifiserer for mange og ulike typer arbeidsoppgaver i samfunnet. Utdanningstilbudet skal gi kompetanse i tråd med samfunnets langsiktige behov.
- Teknologi og realfag skal prioriteres ved ellers like forhold.
- Kvalitet skal prioriteres.
- NTNU skal ivareta ansvaret for små fag der vi har inngått en nasjonal forpliktelse og der fagene er viktige for de overordnete problemstillingene NTNU som helhet ønsker å adressere.

Fra *fakultetene og forvaltningsutvalgene* kom ytterligere momenter. De gir innspill til og forsterker rammeverket og retningslinjene for NTNUs videreutvikling av det utdanningstilbudet som blir synliggjort av studieprogrammene. De gav følgende tilleggsmomenter:

- Endringer i studieprogramporteføljen må sees i et langsiktig perspektiv, som styres av faglige hensyn, samfunnsbehov, nasjonale og internasjonale forhold.
- Dagens portefølje må konsolideres og videreutvikles.
- Årsstudiene viser seg å være attraktive, og de har stor søkning. De dekker et klart behov, og representerer ofte videreutdanning for de studentene som tar disse studiene.
- NTNU bør øke den internasjonale delen av sin studieprogramportefølje på fagområder der man kan vise til et internasjonalt marked.

På denne bakgrunnen drøftet *Dekanmøtet* og *Utdanningsutvalget* saken. Drøftingene gav følgende synspunkt på videreutvikling av NTNUs portefølje:

- NTNU må satse spesielt på studietilbud der vi har stor faglig tyngde og et konkurransefortrinn nasjonalt og eller internasjonalt. NTNU bør komplettere sine studietilbud gjennom nettverkssamarbeid med anerkjente institusjoner på områder der våre fagmiljøer er for små til at vi kan få tilstrekkelig slagkraft alene.

- NTNU og fakultetene må vurdere om det er økonomisk mulig å beholde studieprogram der det er få studenter. Kan fakultetene organisere sin utdanningsportefølje annerledes, slik at det er mulig å drive mer rasjonelt? Har NTNU de riktige spesialiseringene og et riktig forhold mellom dem og basistilbudet?

- NTNUs studieprogram må ha ekstern evaluering med jevne mellomrom for å sikre kvaliteten i utdanningstilbudene. Frekvensen kan variere, men bør i alle fall ikke være oftere enn hvert 5. år. På fagområder der Norge ikke har sterke fagmiljø utenfor NTNU, må vi sørge for at evalueringen blir gjort av internasjonalt anerkjente fagpersoner. Om mulig bør alle programevalueringer være internasjonale.

- Fakultetene må vurdere omfanget av sin egen portefølje – både studieprogram og emner – og rydde der det er overlapp og dubleringer. Likeså må de sørge for at registertallene viser den faktiske situasjonen ved fakultetet gjennom å terminere studieretten til inaktive studenter, slik studieforskriften gir dem hjemmel for å gjøre.

- Det er emnene som er kostnadsbærere. Studieprogrammene er langt på vei en strukturering av et sett emner. Det betyr at et nytt studieprogram ikke nødvendigvis utløser behov for mange nye emner, på samme måte som et studieprogram som blir lagt ned, ikke nødvendigvis fører til redusert emneportefølje og dermed reduserte kostnader. Fakultetene må derfor ha skarpt øye på hva som faktisk gir reduksjon i kostnader. Det betyr at Styret må be fakultetene om å gå kritisk gjennom sin emneportefølje og vurdere om det er dublerende eller overlappende emner, om det er

emner som kan slås sammen eller om det er emner med så liten faglig interesse at de bør legges ned.

- Det er helt essensielt å holde høy kvalitet på NTNUs utdanningstilbud. Når fakultetene skal forme sin utdanningsportefølje, må de derfor sørge for å ha tilstrekkelige midler til å gi en kvalitet på læringsmiljøet og utdanningsaktiviteten som minst er på det nivået vi har i dag. I det ligger at fakultetene må sørge for å ha tilstrekkelige midler til å følge opp studentene slik kvalitetsreformen forutsetter og til å tilby undervisningskvalitet og -omfang som oppfyller målet for de enkelte emnene og programmene. Med dagens økonomiske realiteter betyr det at det ikke lar seg gjøre å opprette ny utdanningsaktivitet i form av nye studieprogram eller nye emner uten at det blir en tilsvarende aktivitetsreduksjon på andre emner eller studieprogram.

- I flere sammenhenger har fagmiljøene ved NTNU gitt uttrykk for at i valget mellom satsing på studieprogram på lavere grad og høyere grad skal høyere grad prioriteres. En for sterk satsing på høyere grad kan føre til at NTNU reduserer sitt opptaksgrunnlag fra lavere til høyere grad – og dermed tar vekk muligheten for å ta opp kvalifiserte studenter til høyere grad i det omfanget som er ønskelig. Hvis det skal skjæres ned på opptaket til programmene på lavere grad, bør NTNU derfor vurdere nøye både omfanget og på hvilke program reduksjonen skal komme.

- Det er viktig at fakultetene i sitt arbeid skiller mellom hva som er en ren opprydding i eksisterende forhold og hva som er en faglig videreutvikling. Oppyddingen vil kunne gi fakultetene et større handlingsrom og bli en del av det økonomiske grunnlaget som kan utvikle et bedre utdanningstilbud.

Med basis i strategien og innspillene ovenfor foreslår Rektor at NTNUs styre vedtar et sett kriterier som fakultetene skal legge til grunn for videreutvikling av sine studieprogramporteføljer de nærmeste årene slik det er angitt i punkt 1 i forslaget til vedtak.

Del 2: Konsekvenser for NTNU av forslaget til Statsbudsjettet for 2007:

Forslaget til statsbudsjett for 2007 er basert på følgende føringer for bevilgningen til NTNU:

- Basisbevilgningen til NTNU ble i 2006 redusert med 20 mill, tilsvarende 544 studieplasser. Reduksjonen i basisbevilgningen betyr en varig reduksjon i NTNUs bevilgning, som igjen betyr en reduksjon i den faglige aktiviteten. Denne reduksjonen ble effektuert som et generelt kutt i bevilgning til alle fakulteter og avdelinger v. NTNU i 2006. Det skyldtes at reduksjon i antall studieplasser ikke var effektuert.

- I Statsbudsjettet i for 2007 fikk NTNU en ytterligere reduksjon i basisbevilgningen på 47,9 mill kr. Reduksjonen ble begrunnet med at NTNU ikke klarte å gjennomføre det tidligere pålagte studieplasskuttet, samt det høye avsetningsnivå i sektoren.

Rektor vil orientere muntlig i møtet om alternative måter å håndtere denne reduksjonen i basisbevilgning på i fordeling av budsjett 2007.

Vedlegg 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11